KONEYRITTÄJÄT

Simo Jaakkola
varatoimitusjohtaja

Lausunto 17.10.2022

Eduskunnan maa- ja metsätalousvaliokunta

MmV@eduskunta.fi

Asia: HE 167/2022 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi metsätalouden määräaikaisesta kannustejärjestelmästä ja kestävän metsätalouden määräaikaisen rahoituslain 29 a ja 48 §:n muuttamisesta

Viite: MmV lausuntopyyntö 3.10.2022

Koneyrittäjät ry lausuu yllä mainitusta esityksestä seuraavaa:

Metsätalouden kannustejärjestelmä kaipaa korjausta. Voimassa olevan kannustejärjestelmä ei enää toimi toivotun tehokkaasti. Kemeravaroja jää jatkuvasti käyttämättä.

Taimikonhoidon pinta-aloissa jäädään jälkeen tarpeen mukaisista työmääristä. Laatupuun kasvatus, hiilinielujen ylläpito ja kasvattaminen sekä ilmastonmuutokseen sopeutuminen edellyttäisivät nykyistä suurempia taimikonhoito- ja nuorten metsien hoitomääriä.

Nuorten metsien hoitotarve on tunnustettu tosiasia ja käsittelyä kaipaavat pinta-alat ovat merkittävän suuria. Ne sisältävät paljon myös energiateollisuudelle kelpaavaa raaka-ainetta eli pienpuuta, mutta sitä ei pienpuuston puunkorjuun kalleuden ja siitä johtuvan koko logistisen ketjun kalleuden takia saada kannattavasti hankittua. Metsien laatukasvun lisäämiseksi, metsien hiilinielun kasvattamiseksi sekä toisaalta uusiutuvan polttoaineen saamiseksi, nuorten metsien hoitohakkuiden tukeminen on paikallaan. Mutta järjestelmä kaipaa remonttia.

Nuorten metsien hakkuut, joista on puuta kerätty ja joihin on saanut kemera-tukea, ovat viime vuosikymmenellä polkeneet määrällisesti paikoillaan tai jopa laskeneet. Tarvetta hoitamattomiksi jääneiden nuorten metsien hakkuille on huomattavasti enemmän kuin mitä niitä on tehty. Syntynyt tilanne kuvastanee sitä, että voimassa olevalla kemera-tukijärjestelmällä ja tukiehdoilla on saavutettu jonkinlainen nuorten metsien hakkuiden maksimi vallitsevissa markkinaolosuhteissa. Toki markkinaolosuhteet ovat viime kuukausina radikaalisti muuttuneet ja nyt tarvitaan varsin nopeasti lisää puuta kotimaasta. Puuston puolesta potentiaalia hakkuiden lisäykselle nuorissa hoitamattomissa metsissä on.

Nuorten metsien hakkuut ovat vaikeimpia/vaativimpia hakkuita tekijöilleen ja niiden kannattavuus koneyrityksille on hakkuutyölajeista keskimäärin huonointa. Tämä on tilanne vallitsevasta tukijärjestelmästä huolimatta.

Suometsien hoitotoimenpiteitä ei tehdä läheskään niin paljoa kuin olisi tarve säilyttääksemme ja parantaaksemme metsien kasvua turvemailla mutta myös lisätäksemme monimuotoisuutta sekä pitääksemme suometsien maaperän päästöt kurissa.

Tehokas metsätalouden logistiikka edellyttäisi **metsäautotieverkosto**n perusparannuksia paljon enemmän kuin mihin on viime vuosina pystytty pääsemään. Kuten luonnoksessakin mainitaan, tällä hetkellä uhkana on metsätaloudelle ja -teollisuudelle tärkeän vähäliikenteisen tieverkon liikennöitävyyden heikkeneminen. Ilmastonmuutos, ympärivuotisen työn vaatimus,

Sitratie 7, 00420 Helsinki
puh. 040 900 9410, fax (09) 563 0329
etunimi.sukunimi@koneyrittajat.fi
www.finnmetko.fi, www.koneyrittajat.fi

metsätyökoneiden sekä koneiden, teollisuuspuun ja hakkeen kuljetuskaluston kehitys asettavat aiempaa kovempia vaatimuksia tiestölle. Hallituksen esityksessä nämä asiat on hyvin tunnistettu.

Voimassa olevan kannustejärjestelmän keskeinen piirre on jokaisen tuettavan työlajin osalta tuen ennakkohaku ja työn jälkeen tehtävä varsinainen haku sekä toteutusilmoitus. Etenkin taimikonhoito mukaan lukien nuorten metsien pienpuun keruu on työlajina sellainen, jossa tuen ennakkohaku aiheuttaa hallinnollista kitkaa, mikä heijastuu toteutukseen. Näiden työlajien toteutuksen aloittamisen kannalta iso joustavuus esimerkiksi työvoiman ja konekaluston saatavuuden takia olisi tarpeen. Tähän ei nykyinen järjestelmä oikein jousta/vastaa. Metsäteiden rakentamisen ja kunnossapidon sekä suometsien hoitohankkeiden osalta kannustejärjestelmän ehdot ovat tiehankkeiden totuttamispäätösten aikaansaamisen kannalta hankalat vähentäen teiden peruskunnostusten toteutusmääriä.

Tarve kannustejärjestelmän kehittämiselle on siis ilmeinen ja tässä suhteessa **näemme tehdyt esitykset selkeästi nykyistä kannustejärjestelmää toimivampina**. Erityisen hyvää esityksessä on se, että taimikonhoidon ja nuoren metsän hoidon sekä siihen liittyvän pienpuun keruutuen osalta luovutaan tuen hakemisesta ennen työn aloittamista eli tämä tuki muutetaan de minimis -tueksi. Se madaltaa kynnystä aloittaa työt ja odotamme tämän lisäävän työlajin suoritteita. Suometsien hoidossa kokonaisvaltaisuus ja suunnittelun tukeminen ovat hyviä piirteitä.

Yksityiskohtaisia kommentteja

1. Keskeisiä esityksiä kuvattaessa sivulla 16 todetaan, että ”taimikon ja nuoren metsän hoidon tavoitteena olisi ohjata oikea-aikaiseen metsän hoitoon metsänkasvatustavasta riippumatta. Lisäksi tukea voitaisiin myöntää taimikon ja nuoren metsän hoidon yhteydessä kaadetun pienpuun keräämiseen. Pienpuun keruun ehdoksi asetettaisiin vaatimus kerätyn puun määrälle. Kuollutta puuta ei saisi kerätä.” Koneyrittäjien mielstä esityksessä on hyvää, että tuen saamiselle on asetettu kerätyn puun määrälle alaraja – kertymäraja 25 / 35 m^3/ha. Liian alhaisen puutavarakertymän (m^3/ha) työmaiden hakkuisiin ei ole järkevää kannustaa, koska työ tällaisissa työmaissa tulee liian kalliiksi kaikille ja se olisi resurssitehotonta.

2. Esityksen keskeisiä esityksiä kuvattaessa todetaan metsäteiden osalta merkittävän muutoksen olevan, että jatkossa tukea voi saada myös yhdellä kiinteistöllä tehtävään tien perusparannushankkeeseen. Metka työryhmä esitti paljon merkittävämpää muutosta eli sitä, että tukea metsätien perusparannukseen olisi voitu myöntää tiekunnalle. Se olisi helpottanut nykyiseen verrattuna selvästi tiehankkeiden aloittamisesta päättämistä. Tämä vaihtoehto on lainvalmisteluvaiheessa pudonnut valitettavasti pois.

3. Taloudellisten vaikutusten arvioinnissa (s.18) todetaan, että pienpuuta kerättäisiin arvioilta 31 000 hehtaarilta. Tarvittavan tuen määrä olisi tällöin noin 32,3 miljoonaa euroa. Tämä voi käsityksemme mukaan toteutua nykyisten tukiehtojen voimassa ollessa. Nuoren metsän hoidon tuen ehtojen yksinkertaistuminen, tuen tason korotus vastaamaan konetyön kustannustason rajua nousua, nuorten metsien hoidon tarpeen tiedostaminen ja toisaalta ulkomaisen energiapuun tuonnin väheneminen lisännee nuorten metsien hoitohakkuita. Täten esitetty hakkuiden tekemisen määräarvio lienee aliarvio kuten siitä johtuva määrärahatarve. Myös vuosien 2020 ja 2021 pienpuun keruumäärät toteutuivat tässä esitettyä suuremmilla pinta-aloilla. Uudet tukiehdot sekä toivottavasti kilpailukykyinen tukitaso nostavat nuoren metsän hoidon uuteen nousuun, koska nuoren metsän hakkuista tuleva puu tuen avulla muuttuu taloudellisesti järkeväksi käyttää vaikkapa energiantuotantoon. Ja puulle on nykyisessä energiakriisissä käyttöä. Nuorten metsien osalta energiapuun tarve ja metsien hoidon tarve kohtaavat, kun ehdot ovat sopivat.

Pienpuun keruutuki on tarkoitettu kompensoimaan kalliita pienpuun korjuun kustannuksia. Tuen mitoituksessa on huomioitava merkittävästi kallistunut korjuutyö. Syynä työn kallistumiseen on etenkin polttoaineiden hinnannousu sekä yleinen kustannusinflaatio. Tämä kaikki tarkoittaa, että määrärahan mitoitus pitäisi olla ainakin 2024 isompi kuin nyt esityksessä on oletettu.

4. Esitetyn kannustejärjestelmän kannustavuuden sanotaan olevan suurin metsänkasvatusketjun alkuvaiheen työlajeissa, jotka eivät tuota suoraa taloudellista hyötyä maanomistajalle, sekä toimenpiteissä, joilla turvataan yhteiskunnalle tulevia positiivisia ympäristövaikutuksia esimerkiksi vesiensuojelutoimenpiteiden kautta.(s.20). Esityksessä on hyvin todettu myös se, että näistä metsänkasvatusketjun alkuvaiheen työlajeista on kuitenkin valtakunnan mittakaavassa iso taloudellinen hyöty pitkällä aikavälillä. Ne luovat pohjaa menestyvälle ja kasvavalle metsäteollisuudelle ja sen kilpailukyvylle.

5. Tien perusparannuksella (s.27) ei esityksessä arvioida olevan suoria negatiivisia ilmastovaikutuksia, koska perusparannuksessa tiealue ei olennaisesti kasva ja täten vähennä hiiltä sitovaa metsäalaa. Epäsuoria ilmastohyötyjä tiestön rakentamisella arvioidaan saavutettavan lähikuljetusmatkojen lyhentymisen myötä sekä kaukokuljetuksen polttoainetarpeen pienenemisenä. Esityksessä on oivallettu, että tiestön perusparannus parantaa myös työkoneiden kuljettamisen tehokkuutta ja sen polttoainetehokkuutta sekä vähentää työmaiden polttoainehuollon onnettomuusriskiä. Polttoaineen kuljetusauton uppoamisesta tiellä tai tieltä suistumisesta huonon kunnon takia voi syntyä merkittäviä ympäristövahinkoja, mistä on olemassa myös kokemuksia.

   Metsäteiden rakentamista ja jopa perusparantamista kohtaan ovat tietyt tahot esittäneet kritiikkiä. Metsäteiden sanotaan pilkkovan liikaa metsäalueita ja olevan siten haitaksi mm. metsien monimuotoisuudelle. On kuitenkin tosiasia, että metsätieverkosto on hyvin pitkälle jo rakennettu valmiiksi Suomessa. Siihen on satsattu merkittävä määrä rahaa vuosikymmenten aikana. Se on tietynlaista kansallisomaisuutta, joka hyödyttää kansalaisia ja kansantaloutta monella tavalla. **Olisi aivan hölmöläisten hommaa jättää tämän omaisuusluokan kunnossapito tekemättä ja antaa investointien valua hiekkaan. Päinvastoin panostuksia pitää jopa lisätä.**

6. Pykäläkohtaiset kommentit:
   Valtaosa esityksistä vastaa Koneyrittäjien näkemystä toimivasta metsätalouden kannustejärjestelmästä. Valmistelevaa työtä on tehty jo pitkään ja valmistelutyössä ovat sidosryhmät olleet vahvasti ja monipuolisesti mukana. Tämä näkyy lakitekstissä. Joihinkin kohtiin Koneyrittäjillä on edelleen kommentoitavaa ja ne on listattu alle.

   a. 9§ Oma työ, työn teettäminen ja yhteishanke

      Pykälässä esitetään, että taimikon ja nuoren metsän hoitoa ei voitaisi toteuttaa yhteishankkeina. Tälle ei ole esitetty erityisiä perusteluita. Vaikkapa valtakunnan metsien inventoinneissa on todettu, että Suomessa on taimikonhoito- ja ensiharvennusrästejä liki miljoonan hehtaarin alalla. Metsien hoidossa toivotaan peitteisen metsänkasvatuksen yleistymistä, joka voi merkitä mm. pienaukkohakkuiden määrän lisääntymistä. Metsien käsittely on tulevaisuudessa pienipiirteisempää, minkä johdosta käsiteltävien kohteiden pinta-alat voivat olla sellaisia, että ne eivät yksittäisen metsänomistajan osalta täytä tuen pinta-alaehtoja. Kasattaessa eri metsänomistajien pieniä ja isompia kohteita yhteishankkeiksi, voisimme edistää taimikonhoidon ja nuoren metsän hoidon kohteiden määrän lisääntymistä. Esitämme, että myös taimikonhoitoa ja nuorenmetsän hoitoa voitaisiin tukea yhteishankkeiden muodossakin. Täten

lakiesityksestä voidaan poistaa teksti ”Taimikon ja nuoren metsän hoitoa ei voida toteuttaa yhteishankkeina”

b. 11§ Tukien määrä ja varojen suuntaaminen

Esityksen mukaan tukien määrä voidaan eriyttää alueittain metsätaloudellisten olosuhteiden ja hallinnollisten rajojen perusteella. Yksityistien perusparannuksen tuen määrä voidaan eriyttää sen mukaan, onko kyse on yhteishankkeesta tai yhteismetsän toteuttamasta hankkeesta vai muulla tavoin toteutettavasta hankkeesta.

Esitämme, että lain tasolla tunnistetaan myös se, että tukien tasossa ajan kuluessa aktiivisesti huomioitaisiin merkittävä kustannusinflaatio, joka johtuu mm. maailmanmarkkinoilla määräytyvän polttoaineen hinnan vaihteluista. Vuodet 2021 ja 2022 ovat tästä hyvä esimerkki. Parissa vuodessa koneellisen työn kustannukset esimerkiksi hakkuussa ja tienrakennuksessa nousivat parikymmentä prosenttia. Tukien tarkoitus on kompensoida kustannuksia. Tuet ovat pysyneet ennallaan, joten niiden vaikuttavuus on täten heikentynyt. Liekö se yhtenä syynä työlajien määrien laskuun? Tukien tason tulisi kohtuudella muuttua kustannusinflaation mukana. Kustannusten nousu johtuu toimijoiden vaikutusvallan ulkopuolisista syistä. Suomessa on tähän tarkoitukseen sopivia kustannusindeksejä, joita Tilastokeskus ylläpitää.

c. 15§ Suometsän hoitosuunnitelma
Esityksessä todetaan tuen myöntämisen edellytyksenä olevan, että:

1) suometsän hoitosuunnitelmassa sovitetaan yhteen puuntuotannon edellytysten parantaminen, vesiensuojelu, ilmastonmuutoksen hillintä ja monimuotoisuuden turvaaminen;

   Olisiko lain 6§:ssä kirjoitetun kanssa yhteneväisesti ilmaistava, että **säilytetään monimuotoisuutta**

d. 17§ Metsätien tekeminen

Pykälän nimi voisi olla Metsätien tekeminen ja perusparannus.

e. Asetusluonnoksista yleistä:

Valtioneuvoston asetuksella annettavat tarkemmat säännökset tukitasoineen ovat ratkaisevassa asemassa tuen kannustavuuden ja tuen onnistumisen suhteen. Laki luo hyvän raamin, mutta onnistuminen ratkaistaan asetuksella mm. tukien tarkempien ehtojen ja tuen tason myötä.

Pienpuusta saadaan puupolttoainetta hakettamalla. Puupolttoaine tehtynä pienpuusta ei eroa järeämmästä puusta tehdystä puupolttoaineesta. Polttoaineen hinta määräytyy markkinoilla. Pienpuun korjuu nuoren metsän hoitohakkuista on kustannuksilta kalleinta puunkorjuuta. Kun energiahakkeen markkinahinnasta vähennetään kuljetus, haketus ja puunkorjuu sekä kantohinta, voidaan todeta nuoren metsän hoidon kautta tuotetun puun kustannusten olevan vääjäämättä liian korkeat markkinahintaan verrattuna eli tappiota syntyy. (Energia)puun logistisen ketjun kustannukset ovat kasvaneet voimakkaasti etenkin polttoaineiden hintojen kohottua voimakkaasti, mutta myös muun konekustannusinflaation noustua. Kustannusten voimakas nousu tarkoittaa sitä, että nykyinen tukitaso on menettänyt merkittävästi tehoaan. Kun tavoitteena on lisätä nuorten metsien hoitohakkuita,

niin on erityisen tärkeää osata mitoittaa tuki oikealle tasolle kuten toki myös muut kriteerit. Muut kriteerit, jotka jo näkyvät asetusluonnoksissa, vaikuttavat melko toimivilta. Siksi on tärkeää mitoittaa tuen taso niin, että varmistetaan nuoren metsän hoidon kohteiden kilpailukyky energiapuun hankinnassa suhteessa ainespuun korjuukohteisiin. Muutenhan energiapuun hankinta kohdistuu ainespuukohteisiin, mikä ei ole pitkällä aikavälillä erityisen toivottavaa.

Tuen tason määrittämiseksi olisi luotava aktiivinen menettely, jossa tuettujen kohteiden pienpuun korjuun kilpailukykyä verrataan ainespuun kilpailukykyyn energiantuotannossa ja tuen tasoa säädellään asetuksilla sen mukaisesti jopa vuosittain. Näin ohjataan tehokkaasti ainespuu jatkojalostukseen ja muuten kannattamaton ja jalostukseen kelpaamaton nuoren metsän hoitohakkuiden puu energiaksi.

f. Asetusluonnoksen 7§ Käsittelyn jälkeinen metsikkö
Kasvatettavan taimikon tai nuoren metsän keskipituuden tulee asetusluonnoksen mukaan olla työn jälkeen vähintään 0,7 metriä ja enintään 12 metriä. Kasvatettavalla taimikolla tai nuorella metsällä tarkoitetaan hoidettavan jakson kasvatettavaa puustoa. Kasvatettavalta puustolta edellytetään, että se on puulajiltaan kasvupaikalle sopivaa ja latvukseltaan elinvoimainen, eikä siinä ole kasvua haittaavia vaurioita. Pituusrajat ovat kohtuullisen toimivat. Nuorissa metsissä kuitenkin on kohteita, joissa tiheä kasvusto aiheuttaa sen, että puut kasvavat yllättävän pitkiksi, vaikka puuston keskiläpimitta ei ole kovinkaan suuri. Puhutaan riukuuntuneista nuorista metsistä. Tällaisessa kohteessa puuston pituus oikein tehdyn hakkuun jälkeen voi hyvinkin olla yli 12 metriä. Olisi harkittava pituuden ylärajan nostoa riukuuntuneissa kohteissa 15metriin. Jotta ei rakenneta riskiä ylikompensaatiosta, voisi pituusalueeseen 12-15 metriä soveltaa matalampaa tukitasoa.

g. Asetusluonnoksen 8§ Taimikon ja nuoren metsän hoidon tuen määrä

Taimikon ja nuoren metsän hoidon tueksi esitetään 230 euroa hehtaarilta. Jos eteläisessä tai keskisessä Suomessa taimikon ja nuoren metsän hoidon yhteydessä syntyvää pienpuuta kerätään kohteelta vähintään 35 kiintokuutiometriä hehtaaria kohden ja pohjoisessa Suomessa vähintään 25 kiintokuutiometriä hehtaaria kohden, tueksi esitetään 410 euroa hehtaarilta. Korotetun tuen edellytyksenä on, että pienpuuta kertyy kaikilta kuvioilta ja pääosin tasaisesti.

Muotoilu ja ehdot ovat hyvät, mutta viimeisen virkkeen muotoiluksi esitämme:
”Korotetun tuen edellytyksenä on, että pienpuuta kertyy <u>pääosin</u> kaikilta kuvioilta ja pääosin tasaisesti.”

Tuen tasosta:
Nykyiseen tukitasoon verrattuna tukeen tulisi tehdä Tilastokeskuksen ylläpitämän metsäalan konekustannusindeksin osoittama indeksikorjaus, jos tuen houkuttelevuus ja vaikuttavuus halutaan pitää edes entisellään. Se tarkoittaa, että tukeen tulisi tehdä noin **+60 euroa/ha korotus**. Puunkorjuun kustannukset ovat nousseet koronapandemian seurauksena sekä dramaattisen paljon ja nopeasti Venäjän aloittaman sodan seurauksena. Nämä näkyvät Tilastokeskuksen ylläpitämässä metsäalan konekustannusindeksissä, joka osoittaa vajaa 20 prosentin kustannusten nousua vuodesta 2015 lukien. Kustannusten nousu on aiheuttanut sen, että pienpuun keruu nuorten metsien hakkuista on ollut aiempaa

KONEYRITTÄJÄT

kannattamattomampaa. Sitä ei paljoa lievitä se, että tuen määrää päätettiin tänä vuonna korottaa 4,65 prosenttia (430 €/ha→ 450 €/ha). Se on vain noin neljäsosan konetyön kustannusten noususta.

Helsingissä 17.10.2022

Koneyrittäjät ry

Simo Jaakkola
varatoimitusjohtaja

Koneyrittäjät ry on runsaan 2000 energia-, maarakennus- ja metsäalan koneyrittäjän valtakunnallinen yrittäjä- ja työnantajajärjestö. Koneyrittäjät työllistävät metsäalalla välittömästi itsensä lisäksi yli 5 000 työntekijää. Koneyrittäjien jäsenet hoitavat Suomen koneellisesta puunkorjuusta yli 80 prosenttia.